



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

# De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

Dvb. 1. Quid sit iuramentum.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

qui est omnium Religiosorum communis Superior, cum ab ipso omnis iurisdictio spiritualis ad illos descendat. Itaque cum promissio & votum non operetur ultra intentionem promittentis, non tenentur Episcopo ex vi voti; quod maxime locum habet in iis qui erant ab Episcoporum iurisdictione exempti: nam in non exemptis valde probabilis est sententia Nauarri, quia ex vi voti subsunt Episcopo. non tamen tenentur se illi offerre ut ipse eos dirigat, & ab ipso in omnibus dependeant, ut vult Nauarrus; quia hunc modum viuendi non

vouerunt: sicut nec ad aliam Religionem tenentur; imò nec à Romano Pontifice compelli possunt ut aliam capeant, ut idem Nauarrus docet de Regular. consil. 17.

Septimo, Eiectum non est solum suis votis; <sup>115</sup> et si cesset ex parte executio ob defectum materiae; <sup>An solutus suis votis.</sup> nempe quia caret Superiore à quo dirigatur, debet tamen ea seruare in præparatione animi. A reliquis verò monasticis obseruantis, ut à ieiuniis, vigiliis, delectu ciborum, silentio, est liber: quia hæc comitantur vitam monasticam.

## CAPVT XLII.

## De Iuramento &amp; Adiuratione.

Constat Dubitationibus 14.

**E**Xplicata naturâ voti, & status Religiosi, qui voto constat; sequitur alius religionis actus, qui iuramentum, iusiurandum, & interdum sacramentum (eò quod sit rei sacræ attestatio) à Iure & Scriptoribus vocatur. Huic affinis est adiuratio, quæ etiam per aliquid sacrum fit, quam eodem capite tractabimus. De iuramento agit D. Thomas quæst. 89. de adiuratione, quæst. 90.

## DUBITATIO I.

## Quid sit Iuramentum.

D. Thom. quæst. 89. art. 1.

<sup>1</sup>  
Iuramentum.



**I**URAMENTVM dicitur à Iure, quia instar Iuris habendum. vnde à Latinis passim vocatur Iusiurandum. Græcis dicitur ἑρκος. quasi ἑρκος, & septum firmum, extra quod non liceat procedere. Est autem Iuramentum nihil aliud quam attestatio diuini Numinis, vel inuocatio diuini testimonij ad fidem faciendam, vel promissionem firmandam.

<sup>2</sup>  
Attestatio.

Est attestatio, id est, actio illa seu inuocatio, qua Deus adducitur in testem; quæ actio est opus intellectus, nam est locutio interior vel exterior, supponens actum voluntatis, quo intendimus illum in testem vocare.

<sup>3</sup>  
Obiectio.

Dices, Ergo qui iurat, petit miraculum: Deum enim præbere testimonium dictis hominum, est res insolens supra naturæ ordinem. Deinde si iuramentum est inuocatio diuini testimonij, ergo est actus orationis; quia inuocatur Deus ut opem ferat ad persuadendum; ac proinde Sancti, quando inuocabant Deum ut miraculis prædicationem comprobaret, iurabant.

<sup>4</sup>  
Resp. Non petit miraculū.

Respondet ad Primum, negando conseq. Non enim iurans petit absolutè ut Deus nunc testetur, sed quando ei placuerit; vel saltem quando illuminabit abscondita tenebrarum, & reuelabit occulta cordium, quod testimonium nulli deerit: hoc autem valet ad fidem faciendam; quia non facile putatur quis ita esse improbus, ut ausit Deum facere testem falli.

Ad Secundum: Qui iurat, non inuocat diuinum

testimonium per modum orantis, sed per modum testantis; sicut dicitur inuocare testimonium Principis vel populi, qui dicit, Testor Principem, testor populum. hoc enim non est propriè orare, deprecari, sed testem constituere; & quantum in se est, ad testandum mouere. Simili modo dicimus, Facio Deum meum Iudicem, meum patronum, procuratorem, vindicem, &c. exprimentes affectum, quo illum ad hæc, quantum in nobis est, monemus, absque alia deprecatione.

Hinc patet Primò, Cur periurium sit graue peccatum; quia nimirum qui falsum iurat, quantum in se est, facit Deum approbare falsum pro vero; quæ est atrox iniuria. Sicut enim, qui dicit, Deus sit mihi socius, adiutor, fautor huius furti, homicidij, &c. affectu ipso & quantum in se est, facit ipsum auctorem & fautorem peccatorum: sic qui in mendacio dicit, Deus sit mihi testis; facit ipsum, quantum in se est, approbatorem mendacij.

Patet Secundò, Duo requiri ad essentiam iuramenti, intentionem iurandi, seu Deum testem faciendi, & locutionem, qua in testem vocetur. vnde si alterum horum absit, non erit iuramentum. Itaque illis formulis, *Per fidem meam, Fide boni viri, Fide boni Christiani vel Sacerdotis*, ut ordinariè accipiuntur, non est iuramentum, ut docet Nauarrus cap. 12. num. 2. Caiet. qu. 89. art. 6. Sotus lib. 8. q. 1. art. 1. & alij multi. nam qui sic loquuntur, non intendunt iurare, sed solum significare se loqui ex virtute fidei vel veritatis, quam vir probus, Christianus, Sacerdos, in dictis & promissis suis adhibere debet; & si fallat, ut non habeatur verax aut fidelis. Si tamen intelligant fidem Catholicam, erit iuramentum: qui enim dicit, *Per fidem Catholicam, per sanctum Evangelium*, censetur auctorem illius in testem addicere. Nihilominus si alio sensu & alia mente huiusmodi verbis vteretur, non esset iuramentum; ut si dicendo, *Per fidem meam feci, dixi, faciam*, &c. vellet significare causam efficientem vel impulsiuam. Neque in his est iuramentum, *Per meam conscientiam* (ethi Soro de hoc aliter videatur) *super meam conscientiam, in conscientia, in veritate*; tantum enim significant se loqui ex conscientia & veritatis notitia. & idem valent, *Per conscientiam*,  
tiam,

tiam, & in conscientia, neque etiam in hac, *Amen, amen dico vobis*, iuxta probabiliorē sententiam: et si Origenes tract. 35. in Marthæum, & quidam Patres illum secuti, & recentiores contrarium putent. Incredibile enim est, Dominum tam læpè iurasse; quin potius verisimile, numquam iurasse, qui omne iuramentum, quantum fieri posset, vitandum docuit. tantum igitur volebat illā formā loquendi insinuare, se ex certissima veritatis notitia docere. Apud Græcos idem ferè valet *vai*, id est, *certè, verè*, vt colligitur 2. ad Corinth. 1. v. 17. 18. 19.

In istis verò, *Coram Deo loquor, Deus scit ita esse, Deus videt me vera dicere, videt meam conscientiam*, prout vulgò accipi solent, censetur esse iuramentum. Sic Apostolus ad Gal. 1. *Ecce coram Deo quia non mentior*. Si tamen quis non intendat iurare, sed solum affirmare Deum ista scire, intueri, non erit iuramentum, quia deest intentio, vt rectè Caietanus art. 1. & Sotus supra.

Denique in his, *Te renie Diem*, vt Galli dicunt, & *Pese à Dios*, vt Hispani, & similibus, potius est blasphemia, quam iuramentum, vt docet Couar. in cap. *Quamuis pactum* p. 1. §. 7. n. 12. etsi in illo secundo implicite etiam contineatur iuramentum execratorium, vt ex eodem, & ex Soto supra colligitur.

Dices, *Quidam iurant per falsos deos, in quibus nihil est numinis, vel per creaturas: ergo non omne iuramentum est attestatio diuini numinis.*

Respondet, Iuramentum per falsos deos non esse verum iuramentum, nec obligare nisi ex conscientia erronea; quia nulla reuerentia illis debetur: nec metuendum esse illos videamur fecisse testes falsi. Vnde non est per se peccatum mortale iurare falsum per Iouem, si scias Iouem nihil esse; quia verè non iuras; sed iocaris & ludis imagine iuramenti: perinde ac si chimæram testeris, vel rem aliquam ratione carentem; nisi fortè fiat seriò, vel ad imperium tyranni, vel cum illis circumstantiis, vt videaris Ioui honorem diuinum deferre. Infidelis tamen putans Iouem esse Deum, erit periurus, saltem affectu & culpa; si falsum iuret vel promissa iurata non seruet. Vide Couarruiam supra num. 24.

Nec obstat quòd D. Augustinus Serm. 30. de verbis Apostoli sub finem ait, *esse periurum, qui falsum iurat per lapidem* (id est, per Iouem, vt patet ex antecedentibus) *etiam si sciat Iouem nihil esse; quia intelligi potest esse periurum ex opinione ethnici, cui tale iuramentum præstatur, & cui fides in contractibus seruanda, vel quia externa specie periurus videtur: nam seriò videtur iurare, sicut qui thus adolet idolo, exterius est idololatra, etiam si in animo non habeat illud pro Deo, nec intendat illi honorem deferre. Iuramentum autem per creaturas est verum iuramentum: quia cum sic iuramus, non volumus ipsas nobis esse testes, sed eum, qui in ipsis singulari modo præfidet & relucet, cuius ipsæ sunt templum, sedes, thronus, tabernaculum, scabellum pedum; vt patet Matthæi 5. & 23. de quo infra dubit. 3. Accipitur enim continens pro contento, & signum pro signato. Possimus tamen etiam Sanctos secundum se in testes vocare; (vt Testor B. Virginem, S. Petrum; & Apostolus 1. ad Timotheum 5. *Testor coram Deo, & Christo Iesv & electis Angelis eius*.) sed tunc non erit propriè iuramentum,*

aut actus Religionis, sed obseruantia; seu dulciè supernaturalis, sicut supra dictum est de oratione & voto ad Sanctos directo. Ordinariè tamen tales formulæ ita accipiuntur, vt illis censetur primariò in testem vocari Deus qui in Sanctis habitat; & secundariò ipsi Sancti, qui etiam res nostras cognoscunt: sicque idem actus externus, vt subest diuersis intentionibus, ad diuersas virtutes pertinet.

Additur in definitione, *ad fidem faciendam vel 7* *promissionem firmandam*, vt explicetur finis immediatus vsus iuramenti, qui duplex est, vnde etiam *Finis iuramenti.* duplex est iuramentum & promissorium. Docet id Greg. Nyssenus in Cantica, explicans illud, *Adiuro vos, &c. Insiurandum*, inquit, *est oratio per se confirmans veritatem. Est autem duplex iuramenti operatio: aut enim quispiam ei, qui audit, facit fidem veritatis, aut alius per iuramentum assertor necessitatem vt minime mentiat, vt, Iuravit Dominus David veritatem, & non frustrabitur eum; hic fides promissi confirmatur iure iurando.*

Dices, Multi iurant ex ira, qui non intendunt fidem facere, aut se ad aliquid obligare.

Respondet, Illi non intendunt propriè iurare, sed potius imprecari malum, vel patefacere iram.

## DUBITATIO II.

### De multiplici iuramenti diuisione.

**M**ultæ sunt iuramenti diuisiones: aliud enim <sup>8</sup> *1. Diuisio.* verbis concipitur, aliud nutu, vel alio signo, vt manu sublata. sicut enim votum & professio fit tacite vel expresse, ita & iuramentum.

Deinde aliud est *per simplicem contestationem*, in <sup>2. Diuisio.</sup> quo Deus solum vt testis vocatur, v. g. Testis mihi sit Deus, Testor Deum, Iuro per Deum; quæ omnia idem valent, vt docet D. Augustinus Serm. 28. de verbis Apostoli.

Aliud *per execrationem*, in quo etiam vocatur in <sup>Per execrationem.</sup> vindicem; vt, Puniendo testetur, si fallo. Sic Apostolus 2. ad Cor. 1. *Testem inuoco Deum in animam meam.* Item, *Peream, Dispeream, Ita me Deus amet, adiuet, Ita mihi sit propitiis.* nam in his non solum significatur vt sit propitiis, si est verum; sed etiam vt non sit propitiis, si falsum. Item illud quod olim frequens erat apud populum Iudæum, *Hæc mihi faciat Dominus & hæc addat, eundem sensum habet: sicut & ista, Per animam meam, Per caput meum, Per vitam meam.* Simile videtur illud, quo Deus in veteri Testamento aliquando vsus est, moribus humanis se accommodans, vt Psalm. 94. *Quibus iuravi in ira mea, si introibunt in requiem meam.* quasi dicat, *non sim Deus.* Alij tamen dicunt, *Si accipi pro Non.*

Aliquando non nostram personam, sed aliam nobis coniunctam obligamus Deo, vt in ea nos puniat, si fallimus, vt *Per vitam filij, vxoris, Per salutem Regis.*

Dices, Hoc est imprecari malum; quod est contra charitatem. <sup>9</sup> *Obiectio.*

Respondet, esse contra charitatem, si mentimur; si autem verum est quod dicimus, non est contra, sed potius secundum charitatem: ostendimus enim quanti alterum faciamus, eumque sic honoramus. Neque solum imprecamur malum si fallimus, sed etiam bonum si non fallimus. Itaque *Per salutem Regis, idem est ac si dicas: Ita Deus sal-*

Obiectio.  
Iuramentum per falsos deos.

Per creaturas.